

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 6 juni 2008

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om de olympiska spelen på idrottsforum.org

Ett väl utvecklat och argumenterat resonemang och ett tungt inlägg – så skulle man kunna beskriva ett av de allra senaste bidragen till diskussionen om de olympiska spelen i Beijing och utvecklingen av mänskliga rättigheter i Kina. Bakom argumenten, och boken *Sport, Revolution and the Beijing Olympics* (Berg Publishers) står Grant Jarvie, Dong-Jhy Hwang och Mel Brennan, och deras syfte är att skapa en relevant bakgrund till förståelsen av den kinesiska utvecklingen. De utgår från Kinas historia för att konfrontera en rad föreställningar om Kina och kinesisk idrott, och benar upp förhållandet mellan idrott, imperialism och revolution. Vi skickade boken till Daniel Arvidsson, som inte fick lång tid på sig för en recension. Detta förhållande märks dock inte i recensionen, som avslöjar en grundlig och eftertänksam läsning av en viktig bok som erbjuder ett behövt korrektiv till den allmänna – och den akademiska – debatten om Beijing-spelen. Vår recensent medger, trots den positiva läsupplevelsen, en genomtänkt skepsis till författarnas postkoloniala relativisering av den västerländska förståelsen av begreppet mänskliga rättigheter.

Idrott, imperialism och revolution

Daniel Arvidsson

Humanistiska institutionen, Örebro universitet

Grant Jarvie, Dong-Jhy Hwang & Mel Brennan

Sport, Revolution and the Beijing Olympics

165 sidor, hft.

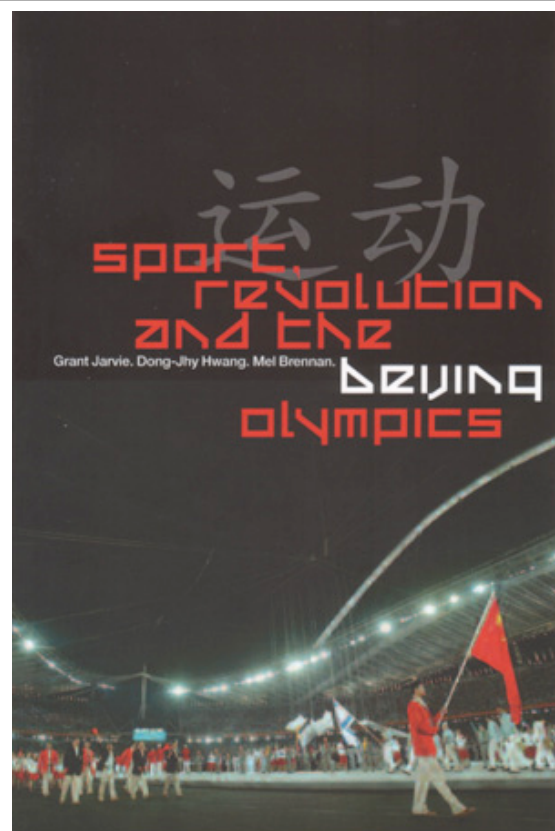
Oxford: Berg Publishers 2008

ISBN 978-1-84520-101-2

Ingen har väl missat att de olympiska spelen i år hålls i Beijing. IOK:s val har ansetts kontroversiellt och aktivister för mänskliga rättigheter har runt om i världen uppmanat till bojkott. Omständigheterna har liknats vid hur tidigare diktatoriska regimer (t ex Berlin 1936 och Moskva 1980) använt spelen för att glorifiera den egna staten. Boken *Sport, Revolution and the Beijing Olympics* handlar om vad som har lett fram till denna uppfattning om Beijing-OS och om den är rättvis. Boken har alltså både ett historiskt och ett normativt(-moraliskt) syfte. Läsningen är stundtals väldigt spännande och i slutet av boken ställs västerländska demokratiska ideal om mänskliga rättigheter på sin spets.

Boken är en produkt av samarbete mellan forskare från tre olika kontinenter, Grant Jarvie från University of Stirling (Skottland), Dong-Jhy Hwang verksam vid National College of Physical Education and Sports i Taiwan och Mel Brennan som arbetar vid Towson University (USA). Ur ett historiesociologiskt perspektiv utmanar författarna ingrodda västerländska antaganden om kinesisk idrott. Som exempel på sådana antaganden behandlas den västerländska myten om doping bland (alla) kvinnliga kinesiska idrottsutövare och uppfattningen om Kinas idrottsframgångar som "onaturliga".

De flesta kapitlen i boken ägnas åt att beskriva Kinas idrottshistoriska bakgrund från mitten av 1800-talet och fram till idag. Kinas idrottspolitik *historiseras* och dessa delar bildar sedan argument i diskussionen om sport i relation

till samhällsförändring och mänskliga rättigheter, varför den även kommer att ges relativt stort utrymme här. Författarna visar hur sport importerades från västerländska nationer som USA, Storbritannien och Frankrike. Den västerländska sporten kom på detta sätt att bära en prägel av imperialism och utövades inledningsvis främst av västerländska människor bosatta i Kina då många inhemska kineser inte var välkomna att delta i vissa sportklubbar. Med andra ord så symboliserade sport kolonialistiska relationer och sågs som ett privilegium för eliten.

Parallellt med det brittiska imperiets expansion och den västerländska synen på sport som en strategi för att överbrygga kulturella skillnader brottades Kina med interna sociala och politiska problem. Politiska reformatorer proklamerade att nationen skulle stärkas vilket legitimerade importen av den västerländska modellen om fysisk fostran i form av militär drillning och disciplin. Detta ledde, i Darwins fotspår, till en kinesisk självstärkande rörelse (eng. *Self-Strengthening Movement*) som betonade behovet av fysisk hälsa bland folket. Här kan också nämnas betydelsen som kristna missionärsskolor kom att få genom introducerandet av program och utbildning i fysisk fostran, så kallad *muscular christianity*. Dessa rörelserns omfattning minskade dock drastiskt efter första världskriget då de genuina kinesiska fostrandemetoderna förklarades som bättre än de europeiska. (Även om det i det förmoderna Kina inte fanns ett ord för vare sig sport eller gymnastik i västerländsk mening så fanns förstås traditionella sporter som Wushu och Qui-gong.) Den inflytelserika skribenten Yen Fu menade att tre århundraden av västerländsk progression endast resulterat i själviskhet, mord, avsaknad av integritet och total förlust av skamkänsla!

Tiden fram till ungefär 1949 kom att präglas av det kinesiska nationalistpartiets (Kuomintang) kritiska anti-imperialistiska politik och dess ifrågasättande av västerländska sporter. Kuomintang uppmuntrade undervisning i kinesiska kampsporter. I en omfattande lag utfärdad av nationalistpartiet 1929 underströks det patriotiska syftet med gymnastikundervisningen. Men Kuomintang hade inte fullständig kontroll över Kina som fortsatte att utmanas av västerländska och japanska imperialistiska intressen. Som exempel på den komplexa situationen kan nämnas att nationalisterna paradoxalt nog kom att se sport som en potentiell kraft att utveckla nationalistisk anda och enhet samtidigt som den var förknippad med något västerländskt.

När kommunisterna och Mao Zedong år 1949 tog över makten ansågs sport inledningsvis vara en viktig del i det nya Kinas kultur. Mao uppmanade folket att stärka kroppen genom sport och fysisk aktivitet. Den kinesiska sporten skulle alltså bära en nationell prägel men skulle också kombineras med andra kommunistiska sportsystem, som exempelvis Sovjetunionens. Sedan följde ett gigantiskt 10-årsprojekt för utvecklandet av sporten i Kina. Under denna period framstod alltmer Sovjetunionen som en fiende vilket resulterade i att de sovjetiska kopplingarna minskade till fördel för ett sportutbyte med USA med underliggande diplomatiskt syfte. Tioårsplanen följdes i sin tur av den kulturella revolutionen vilket kom att innebära en exempellös katastrof för sportutövandet i Kina.

Det är mot denna komplexa bakgrund som det nutida, moderna Kinas idrottspolitik ska förstås menar författarna; i spänningen mellan omfattande internationella influenser med dess historiska konnotationer av imperialism och kolonialism och Kinas starka tradition av att förändras efter egna villkor. Den kinesiska sporten omfamnar exempelvis kapitalismen, en kapitalism med kinesiska karaktäristika.

Författarnas historieskrivning fungerar som en grund för en "postkolonial" förståelse av debatten om Beijing-OS och dess relation till mänskliga rättigheter. Exempelvis ifrågasätter författarna sportens möjligheter att förändra samhällspolitiska villkor och menar att OS-programmet är en produkt av en nordlig-västerländsk sportmodell i vilket traditionella sydlig-österländska sporter ej tillåtit (och ses därmed som imperialistiskt). Författarna tar också hjälp av den postkoloniala tänkaren Edward Saids bok *Orientalism* och argumenterar för att den universella idén om mänskliga rättigheter tjänar den västerländska kapitalismens och (post)imperialismens behov. Diskussionen är mycket intressant och utmynnar i det filosofiska problemet mellan absolutism och relativism. Författarna menar att det inte finns några goda skäl till ett västerländskt monopol på ifrågasättandet av mänskliga rättigheter *per se* och intar en relativistisk hållning. En sådan hållning ifrågasätter mänsklighetens möjligheter att enas om universellt erkända och absoluta värden. Varje nation har sin egen unika tradition och måste få utvecklas efter dessa villkor, lyder argumentet. En av lösningarna som författarna lyfter fram är att de västerländska länderna bör upphöra med att pådyvla sina ideal och produkter på resten av världen och istället börja lyssna och lära av andra kulturer i ett gemensamt företag av självvransakan.

Sport, Revolution and the Beijing Olympics bjuder på intressant läsning av flera skäl. Läsaren får en god inblick i Kinas kulturhistoria och ges på detta sätt en ingång till den ambivalens och komplexitet som har präglat och fortfarande präglar uppfattningar om modern sport. En annan styrka med boken är att den visar hur sport kan användas som analytiskt verktyg för att få en fördjupad förståelse av ett samhälle. Sportmyter och -stereotyper punkteras och skarpa argument riktas mot västerländska idéer som imperialism och mänskliga rättigheter.

Lösningen är inte enkel! Det är svårt att försvara de kinesiska övergreppen mot den tibetanska befolkningen och förbudandet av Falun Gong-rörelsen med relativistiska argument. Min förhoppning blir att medierapporteringen om idrottsatleters resultat från Beijing-OS kommer att blandas med reportage om befolkningens villkor i Kina. Kanske är detta den stora utmaningen med Beijing-OS? I förlängningen kan detta leda till att sportens samhällsförändrande kraft förstärks och att Kina blir en säkrare och mer rättvis nation att leva i ur både absolutistiskt och relativistiskt perspektiv.

© **Daniel Arvidsson 2008**

 Köp boken från Adlibris.se

 Kjøp boken fra Capris.no

 Køb bogen fra eLounge.dk